

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มพลังที่สำคัญทางการเมืองเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง มีการศึกษาสูง มีอายุในวัยหนุ่มสาว มีความคิดที่เป็นเอกภาพมีระบบความเข้าใจในการสื่อสารที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองสูง และจะเติบโตไปเป็นชนชั้นนำของประเทศในอนาคต จากลักษณะพิเศษของเยาวชนดังกล่าว ทำให้ทราบทัศนคติทางการเมือง ทัศนคติการเลือกตั้ง ทัศนคติการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และทัศนคติต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นจากการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนหรือบุคคลอายุ 18-19 ปี ซึ่งมีข้อสรุปสำคัญได้ดังนี้

1. ทัศนคติการออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนจะอยู่ทางปีกซ้ายทางการเมือง หรือนิยมชมชอบพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางซ้าย
2. เยาวชนอายุ 18-19 ปี มักจะพึงพอใจความยุติธรรมทางการเมืองมากกว่าผู้สูงอายุ กล่าวคือ เยาวชน ต่างชอบประเด็นปัญหาสังคมการเมืองในเชิงอุดมการณ์ด้านเสรีนิยม และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เยาวชนอายุ 18-19 ปี ไม่ประสพการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกับพรรคการเมือง ดังนั้นเยาวชนดังกล่าวจึงเปิดกว้างที่จะรับเอาประเด็นทางการเมืองและสังคม
3. เยาวชนอายุ 18-19 ปี มักพึงพอใจพรรคการเมืองใหม่มากกว่าพรรคการเมืองเก่า และสะดวกที่จะรับสิ่งใหม่จากข้อเสนอของพรรคการเมือง ซึ่งผิดกับผู้สูงอายุที่ถูกฝังรากไว้ลึกจากพรรคการเมืองเก่า ๆ จึงยากต่อการเปลี่ยนแปลง
4. เยาวชน อายุ 18-19 ปี มีความสนองตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เร็วกว่าผู้สูงอายุ เนื่องจากเยาวชนนั้นเมื่อได้เข้าไปสัมผัสกับเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นครั้งแรกแล้วจะเกิดความประทับใจ และลักษณะดังกล่าวนี้เองที่จะทำให้เยาวชนมีความไว้มองเห็นทางการเมืองเฉพาะอย่าง

5. เขาชนอายุ 18-19 ปี มีความเป็นเอกภาพ มีความเข้าใจและความอยากร่วมทางการเมืองสูง ไม่ผูกพันกับพรรคการเมืองหรือรับใช้พรรคการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเฉพาะและ ำพพันจะก้าวไปข้างหน้าเพื่อต้องการความเปลี่ยนแปลงของสังคม

นอกจากนี้กลุ่มเขาชนดังกล่าวยังเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ในการกำหนดทิศทางการบริหารงานของรัฐบาล การเคลื่อนไหวของนักศึกษาบางครั้งอาจนำมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ ทำให้รัฐบาลทนต่อกระแสความเรียกร้องและความต้องการของสังคมไม่ได้จึงเป็นเหตุให้สภาผู้แทนราษฎรได้เปิดประชุมสภาสมัยวิสามัญครั้งที่ 1 ขึ้นในวันที่ 31 มีนาคม 2537 เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 รวมทั้งสิ้นรวม 8 ร่างรวม 25 ประเด็นทั้งร่างของฝ่ายรัฐบาลและร่างของฝ่ายค้านและใน 25 ประเด็น ดัง กล่าวก็ยังมีประเด็นลดอายุหรือขยายฐานผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจากอายุ 20 ปีมาเป็น 18 ปี รวมอยู่ด้วยประเด็นหนึ่ง และเป็นประเด็นที่มีเสียงสนับสนุนและคัดค้านจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลาย ๆ ท่าน ในการประชุมสภาทุกครั้งที่ผ่านมาเมื่อมีการกล่าวถึงเรื่องนี้ สำหรับเหตุผลสนับสนุน หรือคัดค้านได้มีการอภิปรายไว้อย่างกว้างขวางกล่าวคือ¹

นายพินิจ จารุสมบัติ ส.ส.หนองคาย พรรคเสรีธรรม กล่าวว่า บุคคลผู้มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ ควรได้รับสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ ก็เป็นปัญหาสำคัญในอันที่จะพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้เป็นผู้ที่มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะมาใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้งผู้แทนของเขา

นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ ส.ส.กทม. พลังธรรม กล่าวว่า เรื่องของอายุที่จะขยายลงมา ให้ถึง 18 ปี คิดว่าควรจะมีคุณสมบัติบางอย่างเพิ่มเติมหรือข้อห้ามบางประการ ซึ่งในอดีตเราไม่เคยคำนึงถึงเรื่องนี้

¹ศูนย์ข่าวเลขและพิมพ์ดีด, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 6 สมัยสามัญ ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2535).

นายเฉลิมชัย เอียสกุล ส.ส.หนองคาย พรรคความหวังใหม่ กล่าวว่า ควรจะขยายฐานผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จากที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ลงมาถึงอายุ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อการรองรับการขยายตัวของประชากรในอนาคต และได้ส่งเสริมให้เยาวชนนั้นมีสิทธิรับผิดชอบในการบริหารประเทศ

นายสุทิน นพเกตุ ส.ส.กทม. พรรคพลังธรรม กล่าวว่า เรื่องอายุของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนที่มีความรู้ ความสามารถ สติปัญญา ควรจะลงไปกำหนดที่อายุ 18 ปี แทน 20 ปี

นายสุเมธ พรหมพันธ์ ส.ส.หนองคาย พรรคเสรีธรรม กล่าวว่า เมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญปี 2534 ได้ตัดจำนวนผู้ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งจาก 18 ปี ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับว่าผู้ที่มีอายุ 18 ปี ในปัจจุบันนี้ได้เป็นผู้ที่มีความสามารถ เป็นผู้มีความรับผิดชอบและมีการศึกษาแล้วก็เป็นผู้ที่สมควรที่จะเป็นผู้เลือกผู้แทนได้ ซึ่งท่านทั้งหลายก็คงทราบแล้วว่า ในการเปิดอภิปรายทั่วไปทางโทรทัศน์ วิทยุ เยาวชนที่มีอายุ 18 ปีนี้สามารถวิพากษ์วิจารณ์การเมือง มีความรู้ความสามารถรอบด้านเหมือนผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่มีอายุ 18 ปี จึงควรที่จะได้รับสิทธิและเป็นการกระจายอำนาจ และขยายหลักฐานอำนาจเป็นการแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงได้ด้วย เพราะที่คนอายุ 18 ปีนี้ เป็นผู้ที่เข้าใจและเป็นผู้ที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจ เพราะว่าเป็นผู้ยังสดยังบริสุทธิ์ต่อการเมือง

นายสมพร ศรีวงษ์ ส.ส.ขอนแก่น พรรคเสรีธรรม กล่าวว่า เห็นด้วยกับคณะกรรมการที่จะลดอายุผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเหลือ 18 ปี เนื่องจากเด็กรุ่นนี้เขามักศึกษามากมายเพียงพอแล้วและมีสายตากว้างไกลพอสมควร

สำหรับผู้ที่มีความเห็นความเห็นคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 กรณีที่ห้าให้ลดอายุผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จาก 20 ปี เป็น 18 ปี มีดังต่อไปนี้ อาทิเช่น นายมนตรี พงษ์พานิช ส.ส.อยุธยา หัวหน้าพรรคกิจสังคม ให้ เหตุผลที่ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องการลดอายุผู้ใช้สิทธิว่า คนต่างจังหวัดอายุ 18 ปี ไม่รู้เรื่อง การเมือง อยู่แต่ท้องไร่ ท้องนาหรือไม่กี่เข้ามาหางานในเมือง จะไปรู้เรื่องการเมืองได้เท่า กับคนกรุงเทพฯได้อย่างไร และเป็นความเห็นที่สอดคล้องต้องกันกับ นายประเทือง วิจารณ์ศรีชา ส.ส.สิงห์บุรี พรรคชาติไทย ที่ให้เหตุผลคัดค้านเพิ่มเติมว่า ถ้ากฎหมายนี้ผ่านสภา ส.ส. คงต้อง เปลืองเงินซื้อเหล้าเพิ่มแน่ ๆ²

นอกจากนี้ คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ของสภาผู้แทนราษฎร ได้มีรายงานแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมการ การไว้ดังนี้ กล่าวคือ การขยายสิทธิเลือกตั้งไปให้ประชาชนที่มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ ในเดือน มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้งได้มีสิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ให้ประชาชนผู้มีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเดือนมกราคมของปีที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะประชาชนที่มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์มีวุฒิ ภาวะทางการเมืองไม่แตกต่างไปจากบุคคลที่มีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปประการหนึ่ง ทั้งยังเป็นผู้มี อุดมการณ์ อุดมคติในทางการเมืองสูงและนานาอารยประเทศส่วนใหญ่ในโลกต่างก็ยอมรับสิทธิ เลือกตั้งของบุคคลผู้มีอายุสิบแปดปีดังกล่าวในการนี้จะมีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ ประมาณ 2.4 ล้าน ถึง 2.5 ล้านคน

การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้กำหนดไว้เพียง 6 ฉบับในจำนวนรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 15 ฉบับ เท่านั้นและได้มีการกำหนดไว้เกือบจะเหมือนกันทุก ประการในรัฐธรรมนูญทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับอายุนั้น ได้ กำหนดไว้ว่าผู้ที่มีอายุ 20 ปี เป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ส่วนการนับว่าจะมีอายุครบ 20 ปี ในวันเลือกตั้งหรือในวันที่ 1 มกราคม นั้นยังมีความแตกต่างกันอยู่อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในส่วนนี้ไม่นับได้ว่าไม่มีนัยสำคัญที่จะต้องศึกษาพิจารณากันในครั้งนี้

²"เหตุผลของผู้แทน," สยามโพสต์ (6 ธันวาคม 2536), หน้า 3.

ประเด็นข้อพิจารณาที่สมควรได้ศึกษาเพื่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในครั้งนี้จึงอยู่ที่เรื่อง การกำหนดอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าควรจะเป็นเท่าไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้อง กับกระแสการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในประเทศ และในต่างประเทศที่มีการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย ควรจะกำหนดอายุ 20 ปี เป็นเกณฑ์อย่างรัฐธรรมนูญในอดีตทั้ง 6 ฉบับบัญญัติไว้ หรือควรจะมีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นอย่างอื่น และถ้าหากพิจารณาเห็นสมควรเปลี่ยนแปลงเป็น อย่างอื่นแล้วสมควรจะกำหนดอายุเท่าใดจึงจะเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด³

คณะกรรมการการศึกษาแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญได้หยิบยกข้อประเด็นเรื่องอายุของ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งขึ้นมาพิจารณา โดยมีพื้นฐานในการพิจารณาถึงผลดีผลเสียของการลดอายุ ผู้มีสิทธิออกเสียงเป็นหลักในการพิจารณา นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการยังได้ศึกษาเปรียบเทียบ กับหลักปฏิบัติในต่างประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยพร้อมทั้งใช้หลักความเหมาะสมกับ สภาพสังคมจิตวิทยาของสังคมไทย มาประกอบการพิจารณาด้วย

ข้อประเด็นของการศึกษาพิจารณา ที่สมควรจะลดอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จาก 20 ปี บริบูรณ์ ให้เหลือเป็น 18 ปี บริบูรณ์หรือไม่อย่างใด ส่วนการที่ไม่ได้ก็เป็นเพราะว่า ได้มีการสำรวจตรวจสอบ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของหลายประเทศแล้วพบว่า เกือบทุกประเทศที่ไม่ได้กำหนดอายุไว้เป็น 20 ปี ก็ได้กำหนดอายุให้เป็น 18 ปี เอาไว้คงมี แต่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีเท่านั้น ที่ได้กำหนดอายุให้ต่ำลงอีก คงเหลือ เพียง 17 ปีเท่านั้น

³กองกรรมาธิการ, รายงานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2536), เล่ม 1 หน้า 21, เล่ม 2 หน้า 234-238.

คณะกรรมการการได้อาศัยข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้ประกอบการพิจารณา

1. ประชากร อายุ 18 และ 19 ปี ที่จะเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งใหม่จะเท่ากับสองล้านห้าแสนคน ในปี พ.ศ. 2536 หากยึดอัตราการเจริญพันธุ์อย่างปานกลางเป็นเกณฑ์
2. จาก 33 ประเทศตัวอย่าง ที่เลือกศึกษา คุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่กำหนดไว้เป็น 18 ปี มีอยู่ถึง 26 ประเทศ ที่กำหนด 20 ปี มี 3 ประเทศ กำหนด 21 ปี มี 3 ประเทศ และกำหนดอายุไว้เพียง 17 ปี มีอยู่เพียง 1 ประเทศ หรือกล่าวโดยสรุปว่าประมาณร้อยละ 80 ได้กำหนดอายุผู้มีสิทธิออกเสียงไว้เป็น 18 ปีบริบูรณ์
3. จากการจัดรายการคณะกรรมการการพบประชาชนและจากจดหมายแสดงความคิดเห็นที่ส่งมายังคณะกรรมการ มีเสียงทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่จะให้ลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหลือเพียง 18 ปี อย่างไรก็ตาม เสียงที่เห็นด้วยมีมากกว่าเสียงไม่เห็นด้วยอยู่ค่อนข้างมาก

ในส่วนของความเห็นขัดแย้งจะตกอยู่ในเรื่องประเพณีนิยมเป็นสำคัญเท่านั้น กล่าวคือสังคมไทยเรานั้นถือว่าผู้ที่มีอายุ 18-19 ปี ยังอยู่ในสภาพที่เป็นเด็กอยู่ ยังอยู่ในวัยเรียนจึงยังไม่เข้าวัยสมการที่จะครองเรือน จึงไม่ควรให้กระทำการกิจกรรมอย่างแบบผู้ใหญ่ โดยเฉพาะกิจกรรมสำคัญคือการบริหารบ้านเมือง หรือการตัดสินใจที่สำคัญ เช่นการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นต้น

ข้อโต้แย้งที่ไม่สู้จะสำคัญมากนักอีกประการหนึ่ง ก็โต้แย้งการอ้างว่าจะสิ้นเปลืองงบประมาณมากขึ้นเพราะจะมีผู้ใช้สิทธิออกเสียง เพิ่มขึ้นถึง 25 ล้านคน อย่างไรก็ตามถึงจะใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นบ้างก็เป็นงบประมาณที่ไม่มากนัก เพราะคงไม่ต้องถึงขนาดเพิ่มหน่วยเลือกตั้งขึ้นอีกมากมายนัก และเราอาจแก้ปัญหานี้ได้โดยการขยายเวลาการใช้สิทธิการเลือกตั้งออกไปให้มากชั่ววอมขึ้นเหมือนกับในต่างประเทศที่กระทำกันก็ได้

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ประเด็นการลดอายุหรือขยายฐานผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจากบุคคล อายุ 20 ปี ลงมาเหลือ 18 ปี จะเป็นข้อถกเถียงกันอย่างมากมายไม่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักวิชาการ และประชาชนโดยทั่วไป ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลเป็นของตนเองและเป็นเหตุผลที่ถูกต้องด้วยกันทั้งสิ้น แล้วแต่มุมมองของแต่ละฝ่าย สำหรับการวิจัยนี้มีความเห็นและเชื่อว่าหากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้รับการแก้ไขตามกระแสความเรียกร้อง เขาวชนอายุ 18 - 19 ปี จะมีพฤติกรรมและแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นไปตามทัศนคติที่ได้ศึกษา และค้นพบ

ทุกประการ และแนวโน้มทางการเมืองจะมีผลกระทบต่อการเลือกตั้งอย่างแน่นอนตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในสรุปท้ายบทที่ 4 หากพฤติกรรมและแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของเขาวงคนไม่เป็นไปตามทัศนคติที่ได้ค้นพบ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นมาแทรกซ้อน แบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของเขาวงคนก็จะต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตามไปด้วย

จากความสำเร็จของการเลือกตั้งดังกล่าวสิ่งที่น่าสนใจที่ติดตามมาเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็คือ การที่เขาวงคนไปเลือกตั้งนั้น ใครลงคะแนนเสียงเลือกใคร เมื่อไร อย่างไรและทำไม กล่าวคือ ใครบ้างที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพศชายหรือเพศหญิง อาศัยอยู่ในชนบทหรืออยู่ในเมือง มีอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาอย่างไร มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ดังกล่าว มีแบบแผนในการเลือกใคร พรรคใดแตกต่าง หรือเหมือนกันและที่สำคัญก็คือ ด้วยเหตุผลอย่างไร⁴ การที่บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองจะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างไร หรือความตั้งใจในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะมีอิทธิพลในการกำหนดแบบแผนพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงหรือไม่อย่างไร คำถามเหล่านี้ล้วนเป็นคำถามที่มีความสำคัญซึ่งน่าที่จะมีคำตอบที่ชัดเจนน่าเชื่อถือได้ เป็นระบบและง่ายต่อการทำความเข้าใจ สามารถตรวจสอบและแก้ไขได้ความสำเร็จของการเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทัศนคติทางการเมืองและการเลือกตั้ง ของเขาวงคนในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 โดยผู้วิจัยให้ความสนใจต่อกลุ่มพลังทางการเมืองกลุ่มนี้ ดังเช่น การเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาไทย เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519⁵ เป็นต้น จากความสำเร็จของนักศึกษาดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า นักศึกษาเหล่านี้มีทัศนคติ ความตั้งใจ และแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไร โดยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นลำดับตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

⁴สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ฟองแก้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 2 - 3.

⁵เปรตดูรายละเอียดใน ฉันทนา ธัญญเศรษฐ์, "ขบวนการนักศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530).

ผลการวิจัย

สมมติฐานประการแรกกำหนดว่า "ทัศนคติทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กันโดยตรงกับทัศนคติต่อการเลือกตั้ง"

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าเยาวชนส่วนใหญ่จะมีทัศนคติค่อนข้างดีต่อการเลือกตั้งครั้งนี้ กล่าวคือ เยาวชนไม่ว่าจะศึกษาในสาขาวิชาทางด้านใด มีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด พักอาศัยอยู่กับใคร และมีความรู้เกี่ยวกับวิชาทางด้านรัฐศาสตร์หรือไม่ ต่างก็มีทัศนคติที่ค่อนข้างดีต่อการเมืองและการเลือกตั้งทั้งสิ้น และเยาวชนเหล่านี้จะมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน นั่นคือ การมีทัศนคติที่ค่อนข้างดีต่อการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ไม่มีผลทำให้เยาวชนไปหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

นอกจากนี้ เมื่อทำการศึกษาทัศนคติทางการเมืองที่เกี่ยวกับทัศนคติการเลือกตั้งของบุคคล อายุ 18-19 ปี ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตดังกล่าว มีทัศนคติทางการเมืองอย่างไรก็จะมีทัศนคติทางการเมืองเลือกตั้งอย่างนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีความสัมพันธ์กันโดยตรงกล่าวคือนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 18-19 ปี มีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่ดี ก็จะมีทัศนคติต่อการเลือกตั้งที่ไม่ดีด้วย

จากบทสรุปของสมมติฐานดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับแนวความคิดและผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ที่ว่า ทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับพฤติกรรมที่แสดงออก

สมมติฐานประการที่สองกำหนดว่า "เยาวชน อายุ 18-19 ปีที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนคติต่อการเลือกตั้งที่ต่างกันด้วย"

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า เยาวชน อายุ 18-19 ปี ที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการยืนยันที่ขัดต่อสมมติฐาน กล่าวคือ

1. สาขาวิชาทางการศึกษา ถึงแม้ว่าเขาวชน อายุ 18-19 ปี ที่เรียนสาขาวิชาที่ต่างกัน ไม่ว่าจะ เป็นสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ไม่มีทัศนคติต่อการเลือกตั้งที่ต่างกัน หรือทัศนคติต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงที่ต่างกัน นอกจากทัศนคติในการออกเสียงเลือกตั้งเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่แตกต่างกัน
2. ภูมิภาคเนา ถึงแม้ว่าเขาวชน อายุ 18-19 ปี จะมีภูมิภาคอยู่ทีใด หรือส่วนใดของประเทศ ไม่มีทัศนคติต่อการเลือกตั้งที่ต่างกัน หรือทัศนคติต่อการออกเสียงเลือกตั้งที่ต่างกัน หรือทัศนคติต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ต่างกัน
3. การพักอาศัยหรือการปกครองดูแล ถึงแม้ว่าเขาวชนอายุ 18 - 19 ปี มีสถานภาพความเป็นอยู่อย่างไร ไม่ว่าจะอยู่ในความปกครองดูแลของบิดา-มารดาญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่น หรือปกครองดูแลตนเอง ต่างมีทัศนคติทางการเลือกตั้ง หรือทัศนคติ ต่อการออกเสียงเลือกตั้ง หรือทัศนคติต่อแบบแผนการออกเสียงเลือกตั้งที่ไม่แตกต่างกัน
4. การศึกษาเล่าเรียน ในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับวิชารัฐศาสตร์ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 18-19 ปี ไม่ว่าจะผู้ที่เคยเล่าเรียนหรือไม่เคยเล่าเรียนในวิชาดังกล่าวต่างก็มีทัศนคติทางการเลือกตั้ง หรือทัศนคติต่อการออกเสียงเลือกตั้ง หรือทัศนคติต่อแบบแผนการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน

จากข้อสรุปเกี่ยวกับภูมิหลังของเขาวชนทั้ง 4 ข้อนี้ สามารถยืนยันข้อสมมติฐานดังกล่าวข้างต้นแล้วว่าไม่เป็นความจริงทำให้สอดคล้องกับข้อสรุปของ Sugar และ Kothadapani ที่ว่าทัศนคติอย่างเดี๋ยวมไม่สามารถทำนายการปฏิบัติ หรือการแสดงออกได้จะต้องพิจารณาพร้อมกับบรรทัดฐานทางสังคม และนิสัยของบุคคลเหล่านั้น โดยเชื่อมโยงกับความรู้สึก (feeling) ความเชื่อ (belief) และความตั้งใจที่จะกระทำในเวลานั้น (intention to act)

สมมติฐานประการที่สาม กำหนดว่า "ทัศนคติการเลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอายุ 18-19 ปี ไม่แตกต่างกัน"

จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติการเลือกตั้งของเขาวชน อายุ 18-19 ปี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐานได้ว่าเป็นความจริง กล่าวคือ

1. ทัศนคติทางการเมืองของเขาวชน อายุ 18-19 ปี ไม่แตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อทัศนคติการเลือกตั้งตามข้อสรุปของสมมติฐานที่ 1

2. ภูมิหลังของเขาวชน อายุ 18-19 ปี ที่มีภูมิหลังต่างกันแต่ทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ตามข้อสรุปของสมมติฐานที่ 2

3. อายุของเขาวชน อายุ 18-19 ปีไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากเป็นวัยหนุ่มวัยสาวที่มีเกณฑ์ระดับอายุใกล้เคียงกัน และพฤติกรรมเหมือนกัน ตามทฤษฎีทางจิตวิทยา

จากข้อสรุปทั้ง 3 ข้อ ทำให้เห็นว่าทัศนคติการเลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 18-19 ปี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องตามทฤษฎีกล่าวไว้ในบทที่ 1 ทุกประการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง"ผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นจากการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล อายุ 18-19 ปี" เป็นความพยายามในการตรวจสอบทฤษฎีทางรัฐศาสตร์กับความเป็นจริงในการเมืองไทย แต่การศึกษานี้เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะกรณีเท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเวลา กระบวนการในการเก็บข้อมูล และทุนในการวิจัยผู้ศึกษาจึงใคร่ขอตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในการแสวงหาข้อสรุปทั่วไป (generalization) ของการนำทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลที่เน้นความตั้งใจ ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ผู้ศึกษาที่ต้องการนำทฤษฎีมาใช้ ควรจะทำการวิจัยโดยการสุ่มตัวอย่างประชากรทั่วไพบที่มีความแตกต่างในด้านตัวแปรประชากร สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในมิติอันหลากหลาย เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์และทดสอบทฤษฎีดังกล่าว เพื่อแสวงหาข้อสรุปทั่วไปในการนำทฤษฎีนี้มาใช้ในเมืองไทย

2. การวิจัยแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของเขาวชน ในการศึกษาคครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะกรณีซึ่งมีการเก็บข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างเพียง 3 กลุ่มเท่านั้น และกลุ่มประชากรศึกษาอยู่ที่เดียวกัน ดังนั้นถ้าต้องการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคล อายุ 18-19 ปี เพื่อหาข้อสรุปของแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของเขาวชนไทย เพื่อให้นักกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาวิจัยอย่างสมเหตุสมผล ผู้วิจัยจึงควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากเขาวชน อายุ 18-19 ปี ทั้งในส่วนที่ประกอบอาชีพทุกสาขา

และอยู่ระหว่างการศึกษาระดับ รวมทั้งผู้ที่ยังไม่ได้อาชีพอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

3. ควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบอย่างแท้จริงระหว่างแบบแผนพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคล อายุ 18-19 ปี ในหลายระดับและหลายอาชีพ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปทั่วไปในเรื่องความแตกต่างของสถาบันการศึกษาก่อให้เกิดทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันด้วยหรือไม่

4. จากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ของนักวิชาการไทย พบว่า มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากมาย และปัจจัยดังกล่าวต่างมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนั้น ถ้าผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาดังกล่าว พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อไป ควรจะได้รับการนำเอาปัจจัยหลายหลาย ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมดมาศึกษาอย่างเป็นระบบ และเป็นกระบวนการอย่างครอบคลุม ซึ่งประเด็นที่นักวิชาการควรจะนำมาพิจารณาก็คือ ปัจจัยในด้านความรู้สึกผูกพัน และความนิยมที่มีต่อพรรคการเมือง (party identification) ประเด็นในการรณรงค์หาเสียงและเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง (issue partisanship) บุคลิกภาพทางการเมืองของบุคคล (personality characteristics) นอกจากนี้ควรนำปัจจัยภูมิหลังในเรื่องการอบรมทางการเมืองจากครอบครัวมาร่วมพิจารณาด้วย

5. ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น ควรจะได้มีการปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในระบบการเมืองแก่ประชาชน โดยจะต้องมีการศึกษาอบรมตั้งแต่เล็ก จากตัวการ (agent) คือครอบครัวและโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้สึกผูกพัน (obligation) และการผูกติด (attachment) อยู่กับระบบการเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความจงรักภักดีต่อระบบอย่างแน่นแฟ้น⁶ นอกจากนี้

⁶พรศักดิ์ ฟ่องแพ้ว, "การศึกษารัฐศาสตร์แนวทาสือสาร" ในหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528) หน้า 208.

สื่อมวลชนยังเป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ช่วยทำให้ประชาชนมีพัฒนาความรู้ บุคลิกภาพ และมีโลกทัศน์กว้างอันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยขั้นที่สุด ซึ่งการอบรมถ่ายทอดดังกล่าวทำได้โดย

5.1 ครอบครัว เป็นองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิดความเชื่อ ค่านิยมทางการเมืองและให้ข่าวสารทางการเมืองแก่บุคคลเป็นองค์กรที่สร้างค่านิยมความเชื่อและบุคลิกภาพที่แน่นแฟ้นมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลคนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันจะมีความคิดเห็นทางการเมืองคล้ายกัน หรือเป็นไปในทางเดียวกัน ดังนั้น การประพฤติของบิดามารดาและการจัดระเบียบในครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างสมขึ้นเป็นความเชื่อ ค่านิยม และก่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลที่จะมีผลต่อระบบการเมืองในอนาคต

5.2 โรงเรียน เป็นองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติให้แก่เด็กเรียนรอมมาจากครอบครัว ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ ความคิดของครูไปยังนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อความคิด ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติของนักเรียน นอกจากนี้กิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมอื่น ๆ ของนักเรียนยังมีส่วนในการทำให้ประสบการณ์ซึ่งจะก่อให้เกิดการประพฤติการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อ ค่านิยม อันจะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองในที่สุด⁷

5.3 สื่อมวลชน ปัจจุบันสื่อสารมวลชนได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้แก่ประชาชน การสื่อสารจะทำหน้าที่นำทาง (steering function) ข่าวสารต่าง ๆ ในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนทราบเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และโดยเฉพาะในทางการเมือง สื่อสารมวลชนจะทำหน้าที่เปรียบเสมือน "ใยประสาท" ทางการเมือง (nerve of government)

⁷โปรดดู Karl Deutsch, The Nerves of Government (New York : Free Press, 1963).

5.4 พรรคการเมือง ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยนั้น เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าพรรคการเมืองจะเป็นสื่อกลางในการพัฒนาเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย โดยพรรคการเมืองจะเป็นสื่อกลาง ในการนำเอานโยบายของรัฐบาลไปแถลงต่อประชาชนเป็นตัวกลางกรองข่าวสารข้อมูล ตลอดจนนำเอาความต้องการของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง⁸

ดังนั้น พรรคการเมืองจึงเป็นเสมือนช่องทางที่จะแสดงออกหรือรวบรวมข้อเสนอต่างๆ ที่จะนำเข้าสู่ระบบการเมืองและในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง มักจะใช้พรรคการเมืองเสมือนตัวการ (agent) ที่จะสร้างและก่อให้เกิดโครงสร้างพฤติกรรมจากคุณค่าใหม่ ๆ⁹

จากการสังเกตและข้อเสนอแนะข้างต้น ผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยที่ศึกษาค้นพบในเรื่องผลกระทบที่ได้รับจากบุคคล อายุ 18-19 ปี มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนี้ คงจะชี้ให้เห็นแนวทางที่แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และมีพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพร้อมผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการเลือกตั้งต่อไป.

⁸สิทธิพันธ์ พุทธทนต์, "Party Identification กับการพัฒนาทางการเมือง" การพัฒนาการเมืองไทย, ลิขิต อีร์เวคิน, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิตยา, 2519), หน้า 165.

⁹Gabriel A. Almond, Comparative Politics (Boston : Little, Brown, 1966), p. 117.